

Uslu, *Zübde-i Makâle-i İlm-i Mûsikî ve Mecmûa-i Güfte* adlı iki risâleyi Sezâî'ye ait olduğunu ileri sürerek yayımlamış (bk. bibl.). Sezâî'nin bazı ilâhilerini çağdaşı Enfi Hasan Ağa bestelemiştir (*DİA*, XVI, 285).

BİBLİYOGRAFYA :

Sezâî-yi Gülşenî, *Mektûbât*, İstanbul 1289, s. 8, 30, 69, 70; ayrıca bk. "Tercüme-i Hâl-i Hazret-i Sezâî", s. 2-7; *Hasan Sezâyî Divanı* (haz. Ali Rıza Özüygun), İstanbul 2005; Harîrîzâde, *Tibyân*, II, vr. 290^a-292^b; III, vr. 126^{a-b}; *Sicill-i Osmânî*, III, 15; İsmet, *Tekmilâtü's-Şekâik*, s. 397-398; *Osmanlı Müellifleri*, I, 84-85; *Tomar-Halvetiyye*, s. 50-52; Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, III, 189-236; V, 79; *Hediyetü'l-Ârifîn*, I, 298; Mustafa Tatcı, *Edebiyattan İçeri: Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar*, Ankara 1997, s. 366-369; Ratip Kazancıgil, *Edirne Şehir Tarihi Kronolojisi: 1300-1994*, İstanbul 1999, s. 146; Ali Rıza Özüygun, *Hasan Sezâyî-i Gülşenî*, Edirne 2002; Himmet Konur, *Hasan Sezâî ve Mektupları Işığında Tasavvuf Hayatı*, İzmir 2003; Recep Uslu, "Hasan Sezâyî Gülşenî'nin Bilinmeyen İki Musikî Eseri", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, sy. 12, İstanbul 2002, s. 37-49; Haydar Ali Dirioz, "Sezâî", *TA*, XXVIII, 491; Tahsin Yazıcı, "Sezâî", *İA*, X, 547-549; Kathleen Burrill, "Sezâî", *EJ*² (İng.), IX, 150; Nuri Özcan, "Hasan Ağa, Enfi", *DİA*, XVI, 285.

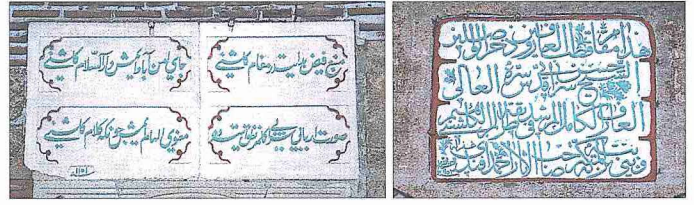
HİMMET KONUR

SEZÂİ-Yİ GÜLŞENÎ KÜLLİYESİ

Edirne'de
XVIII. yüzyılda inşa edilen
tekke-külliyeye.

Gülşenî, Sezâî, Hasan Sezâî Tekkesi adlarıyla bilinen külliye, Gülşeniyye tarikatının Sezâiyye kolunun kurucusu Hasan Sezâî (ö. 1151/1738) adına XVIII. yüzyılın başında yaptırılmıştır. Cami, türbe, şadırvan, çeşme ve hazireden oluşan külliyyeden günümüze minare, iki türbe, şadırvan, çeşme ve hazire ulaşmıştır. Bugüne kadar pek çok tahribata mâruz kalan külliye binaları 1151 (1738), 1153, 1165 (1752), 1286 (1869) ve 1305 (1887) yıllarında onarılmıştır. Eskiden tekkenin yerinde Şah Melek

Sezâî-yi Gülşenî
Külliyesi'nin
cümle kapısı
üzerinde
ve türbe
duvarındaki
kitâbeler

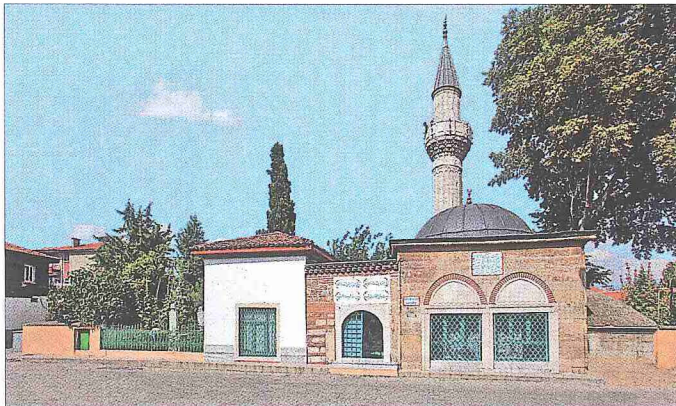
Paşa'nın 892'de (1487) bir zâviye yaptırdığı bilinmektedir. Bu zâviye, XVI. yüzyılda Edirne'ye gelen ve İbrâhim Gülşenî'nin halifesi olan Âşık Mûsâ Efendi tarafından Gülşenî Dergâhı olarak kullanılmaya başlanmıştır. XVII. yüzyılda tamir gören ve zaman içinde harap olan tekkenin yerine bugünkü yapılar inşa edilmiştir.

Binaya giriş, avlu duvarının batı kanadındaki iki türbenin ortasında kalan bir kapıyla sağlanmaktadır. Mermer söveli ve kemerli kapı açıklığının üzerinde yatay dikdörtgen biçiminde 1151 (1738) tarihli onarım kitâbesi bulunmaktadır. İçten yuvarlak kemeri oluşturan tuğlalar kalın derzlidir. Kapının yer aldığı bu duvar dıştan ve içten üstte iki sıra tuğla kirpi saçakla sonlanmaktadır. Avluda girişin kuzey ve güneyinde bulunan türbelerden güneydeki Hasan Sezâî'ye, kuzeydeki mürşidi La'î Mehmed Fenâî Efendi ve Âşık Mûsâ Efendi'ye aittir.

Günümüze sadece temel kalıntıları ulaşan caminin Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi'nde mevcut 1957 yılına ait fotoğrafına göre cami güney-kuzey yönünde dikdörtgen planlı, kiremit kaplı, kırma çatılı ve tek minarelidir. Niteliği belirlenememekle birlikte kesme ve kaba yontma taşla inşa edildiği anlaşılan caminin güney ve batı cephelerinde sivri kemerli ikişer pencere olduğu görülmektedir. Camide yakın zamanda (Aralık 2006) yapılan kazıda zeminde farklı kotlarda altıgen ve kare tuğla döşemelerle pencere alt söveleri ve mihrap nişi ortaya çıkarılmıştır. Caminin kuzeydoğusunda yapıdan biraz

uzakta yer alan minaresi düzgün kesme taşla inşa edilmiştir. 1887'deki onarım sırasında yaptırılan minare kare kaide üzerinde silindirik gövdeli, tek şerefeli ve piramidal külâhlıdır. Gövdesi düşey silmelerle bölümlenmiş minarenin beş sıra mukarnaslı şerefesi mermer korkuluktur. Yapılan son kazıda minare ile cami arasında bir ocak nişi tesbit edilmiştir. Kaynaklardan öğrenildiğine göre bilinmeyen bir tarihte minare ile cami arasına cami ile aynı yükseklikte bir mekân eklenmiştir. Niteliği belirlenemeyen bu mekânın semâhâne veya caminin son cemaat yeri olması ihtimali vardır.

Sezâî-yi Gülşenî Türbesi eskiden bir sebzezi dükkânı iken Gülşenî'nin vasiyetiyle kendisinin oraya gömülmesi üzerine türbeye dönüştürülmüştür. Kareye yakın dikdörtgen planlı, düzgün kesme taştan inşa edilen yapının üzeri pandantifli kubbeye örtülmüştür. Türbenin batı cephesinde tuğladan sivri kemerli alınlıklı, mermer söveli, kare açıklıklı, demir şebekeli iki adet pencere yer almaktadır. Pencere kemerlerinin ortasında 1153 (1740) tarihli dört satırlık bir onarım kitâbesi bulunmaktadır. Kuzey cephesi üzerinde batı cephesindekilerle aynı karakterde bir adet pencere ile bu pencerenin mermer sövesi üstünde tarihi belli olmayan bir kitâbe mevcuttur. Türbenin sağır olan güney cephesine karşılık doğu cephesinde iki kapı yer almaktadır. Kapılardan güneyde olanı büyük olup yuvarlak kemerli açıklıklı ve sövesizdir, daha sonraları örülerek kapatılmıştır. Küçük olan kapı mermer söveli ve yuvarlak kemerli açıklıklıdır. Kemerin kilit taşında çarkıfelek motifli, kemer köşelerinde gül dalından oluşan süslemeler bulunmaktadır. Bu kapının hemen üstünde kare formlu bir mermer levha üzerinde 1153 (1740) tarihli ve Mehmed Tâib imzalı Hasan Sezâî'nin tuğrası görülmektedir. Türbenin doğu cephesi önüne sonradan dikdörtgen planlı bir birim eklenmiş olup üzeri eğimli bir çatı ile kapatılmıştır. İçeride mekânın ortasında Hasan Sezâî'ye ait mermer sanduka yer almaktadır. Son onarımlar sırasında kapatılan büyük kapı içeride camekânlı bir nişe dönüştürülmüştür. Kuzeydeki şeyhlere ait türbe kare planlı

Sezâî-yi
Gülşenî
Külliyesi –
Edirne

olup üzeri iki yöne eğimli kiremit çatıyla örtülmüştür. Sağır kuzey cephesine karşılık güneyde cephede dikdörtgen açıklıklı bir pencere, doğu cephesinde yine dikdörtgen açıklıklı bir kapı bulunmaktadır. Günümüzde betonarme olarak yenilenen türbenin içinde biri üç, diğeri iki kademeli kaide üzerinde yer alan ahşap sandukalar mevcuttur.

Avluda bulunan şadırvan 1164 (1751) yılında Mustafa Efendi tarafından yaptırılmıştır. Çokgen planlı bir alanın ortasında yükselen taş kaideye oturan mermer hazne dilimli bir gövdeye sahiptir. Dilimli gövdenin her bir yüzeyinde birer gülbezzenk motifli yer almakta ve bunların ortasında da musluklar bulunmaktadır. Son onarımlar sırasında üzeri demir profillerle kapatılan şadırvanın doğu yüzünde Nazîrâ İbrâhim Efendi'nin kaleme aldığı kitâbe mevcuttur. Hasan Sezâî-yi Gülşenî Türbesi'nin güney cephesine bitişik durumdaki çeşmenin yarıya yakın bir kısmı ile yalak ve ayna taşı günümüzde toprak altında kalmıştır. Kesme taştan inşa edilen çeşme kare planlı ve piramidal taş külâhla örtülmüştür. Oldukça sade bir görünüşe sahip çeşmede herhangi bir mimari unsur bulunmamaktadır. Avluda yapılan kazı çalışmalarında caminin kuzeyinde tekkeye ait koridorlu hücreler ve bir ocak nişi ortaya çıkarılmıştır. Hasan Sezâî-yi Gülşenî Türbesi'nin doğusunda içinde önemli şahsiyetlerin mezarlarını barındıran hazîre bu özelliğiyle ayrıca incelenmesi gereken bir öneme sahiptir.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdurrahman Hibri, *Enisü'l-müsâmirin: Edirne Tarihi 1360-1650* (trc. Ratip Kazancıgil), İstanbul 1999, s. 37-39; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme* (Dağlı), III, 253-254; Ahmed Bâdi, *Riyâz-ı Belde-i Edirne: Edirne Bahçeleri* (trc. Ratip Kazancıgil), İstanbul 2000, II, 91-92; Osman Nuri Peremeci, *Edirne Tarihi*, İstanbul 1939, s. 272-273; Rifki Melûl Meriç, *Edirne'nin Tarihi ve Mimari Eserleri Hakkında*, İstanbul 1963, s. 41; Oral Onur, *Edirne Türk Tarihi Vesikalarından Kitabeler*, İstanbul 1972, s. 167-171; a.mlf., *Edirne Minareleri*, Edirne 1972, s. 70; Aynur Narin, *Edirne'nin Medrese-İmaret ve Tekkeleri* (mezuniyet tezi, 1972), İÜ Ed. Fak. Sanat Tarihi Bölümü, s. 56; F. Th. Dijkema, *The Ottoman Historical Monumental Inscriptions in Edirne*, Leiden 1977, s. 104; Ali Rıza Özuygun, *Hasan Sezâî'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi* (doktora tezi, 1999), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 72-80; Ratip Kazancıgil, *Edirne Şehir Tarihi Kronolojisi: 1300-1994*, İstanbul 1999, s. 48, 73, 82, 84, 121, 138, 146; Selma Özkan, *Edirne Türbeleri* (yüksek lisans tezi, 1995), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 67-78; Yöre (Hasan Sezal özel sayısı), sy. 45, İstanbul 2003.

N. ÇİÇEK AKÇIL

SEZÂÎYYE

(سزائيه)

Halvetî-Gülşenî tarikatının
Hasan Sezâî-yi Gülşenî'ye
(ö. 1151/1738)
nisbet edilen bir kolu
(bk. SEZÂÎ-yi GÜLŞENÎ).

SEZGİ

(bk. HADS).

SEZGİN, Bekir Sıtkı

(1936-1996)

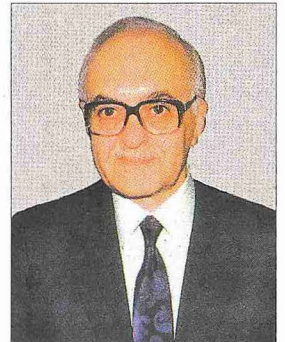
[Türk müzikisi ses sanatçısı, bestekâr.]

1 Temmuz 1936'da İstanbul Şehremini'de doğdu. Babası, Kemah'ın Hüdû köyünden Kâdirî şeyhi Hâfız Hüseyin Efendi, annesi Feride Hanım'dır. İlk ve ortaokulu babasının görevi sebebiyle bulunduğu İsparta ve Muğla'da okudu. 1950'de ortaokulu bitirdikten sonra öğrenimine iki yıl ara verdi ve bu süre içerisinde hıfzını tamamladı. 1952'de İstanbul'da Pertevniyal Lisesi'ne ve bir yıl sonra babasının teşvikiyle Belediye Konservatuarı'na girdi. Her ikisini de başarıyla bitirmesinin ardından (1956) Denizli'de askerliğini yaptı, terhisten sonra Ekim 1958'de İzmir'e yerleşti. 1959'da girdiği İzmir Radyosu'nda iki yıl sonra stajyerliği kalkarak solist ses sanatçısı oldu. Bu görevini Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) bünyesinde devam ettirdi. 1965'te birinci sınıf ses sanatçısı oldu. İki yıl sonra İzmir Radyosu'nda sanatçı adaylarına repertuar ve üslûp hocalığı yaptı. 1974'te İzmir Radyosu klasik koro şefliğine getirildi.

1975-1976 ders yılında İstanbul'da öğrenime açılan Türk Müzikisi Devlet Konservatuarı'nın şan bölümünde repertuar hocalığına tayin edildi. Bu münasebetle İzmir'den ayrılıp İstanbul'a yerleşti. 1978'de İstanbul Radyosu'ndaki vazifesine Küçük Koro ve Kadınlar Topluluğu şefliğiyle Repertuar Kurulu üyeliği, ayrıca Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Merkez Denetleme Kurulu üyeliği ilâve edildi. 1981 yılı sonunda Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'ndan emekli oldu. 1982'de İstanbul Teknik Üniversitesi'ne bağlanan Türk Müzikisi Devlet Konservatuarı'ndaki görevi vefatına kadar devam etti. Bir ara Adapazarı Belediye Konservatuarı'nda öğretim üyeliği de yapan Sezgin'in Türk Müzikisi Devlet Konservatuarı'ndaki son görevleri Ses Eğitimi ve Temel Bilimler bö-

lümlemindeki repertuar ve üslûp, Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans programında dinî müzik eğitimi dersleri hocalığıdır. 10 Eylül 1996 tarihinde kalp krizinden vefat etti ve ertesi gün Sahrâycided Mezarlığı'na defnedildi. Oğlu Hüseyin Kutsi Sezgin ses sanatçısı, neyzen ve koro şefi olarak müzik çalışmalarını sürdürmektedir.

Müziği kendisine bahşedilmiş yüce bir değer, bir nimet olarak kabul edip onun israf edilmeden iyi kullanılması, iyi icra edilmesi gerektiği anlayışına sahip olan Bekir Sıtkı Sezgin kendine has bir üslûp geliştirmiş ve bu üslûpla ortaya koyduğu dinî ve din dışı müzik icraları döneminde çok beğenilmiştir. Klasik ve klasik sonrası dönemleri eserlerinin yanı sıra özellikle dinî formlardaki başarılı icraları onu zamanın müzikşinasları arasında farklı bir konuma getirmiştir. Müziğe olan kabiliyetinin çok küçük yaşlarda babası tarafından farke edilmesi üzerine müzikteki ilk hocaları bu konuda eğitilmiş olan annesi ve babası olmuştur. İlkokula başladığında (1942) babasından aldığı dinî müzik dersleri sonucu pek çok eseri başarıyla icra edebilecek seviyedeydi. İlkokul öğrenimi süresince babasından Kur'an tilâveti ve Kur'an ilimleri dersleriyle mevlid, ilâhi, durak, şügül, tevşih, na't, kaside, ezan gibi dinî müzik form bilgilerini almaya devam etmiştir. Bu arada üflediği olan annesinden başladığı şarkı meşklerini ilk ve ortaokul yıllarında da sürdürmüştür. Annesinden ilk meşkettiği eserin Şerif İçli'nin, "Derdimi ummâna döktüm âsumâna inledim" mısraıyla başlayan hicaz şarkısı olduğunu söylemiştir. On yaşlarına geldiğinde babasının onun bir topluluk karşısında okuyabileceği kanaatine varmasıyla ilk defa cami kürsüsüne çıkarak mevlidin "Tevhid" bahrini okumuş, mevlid üzerindeki çalışmalarını "Tevhid" bahrini Hâfız Fahri Tükel, "Nur" bahrini babası Hüseyin Efendi, "Velâdet" bahrini Hâfız Mecit Sesigür, "Merhabâ" bahrini Hâfız Rıza, "Mi'rac" bahrini

Bekir
Sıtkı
Sezgin